

KARADAĞ

ÇİMENTO SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: Ekim 2025

Raporu Hazırlayan: Podgoritsa Ticaret Müşavirliği

KARADAĞ ÇİMENTO SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

1. Ülke Pazarında Çimento Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Karadağ'ın Pljevlja Belediyesinde yaklaşık 30 sene önce var olan çimento fabrikası kapatılmış olup, şu ana kadar herhangi bir çimento üretim fabrikası kurulmamıştır. Çimentonun ana bileşenlerinden biri olan marn açısından Pljevlja bölgesi önemli bir potansiyele sahiptir ve bahsedilen bölgede bir çimento fabrikası kurulması fikri hâlâ gündemde ve çeşitli aşamalarda planlanmaktadır.

2023 yılında, hükümet Pljevlja'da bir çimento fabrikası kurulması için fizibilite çalışmasını tamamlamış, bu proje, "Green Pljevlja" yatırım planının parçası olmuş ve İngiliz özel sermaye şirketi Chayton Capital ile devlet arasında bir mutabakat zaptı (Memorandum of Understanding - MoU) imzalanmıştır. Plan hâlâ kesin yatırım aşamasına geçmemiş olup projenin hayata geçip geçmeyeceği; ne zaman başlanacağı, yatırımcıların finansmanı, çevresel izinler ve yerel halkın tepkisi gibi birçok faktöre bağlıdır.

Karadağ Ticaret Odası'ndan bir şirketin çok küçük, daha deneysel düzeyde çimento üretmeye başladığı bilgisi edinilmiştir.

1.2 Çimento Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Karadağ İstatistik Kurumu (MONSTAT) tarafından açıklanan istatistiklere göre; yalnızca portland çimento kullanımı 2023 yılında 2,213 milyon Avro değerinde 19.646 ton, 2024 yılında ise 2,276 milyon Avro değerinde 20.133 ton olarak gerçekleşmiştir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Çimento Sektöründe 2024 Yılında Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İthalat Değeri (€)	Miktar* (kg)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
1	Hırvatistan	20.785.492	201.843.106	36,8
2	Arnavutluk	15.716.430	142.887.292	27,8
3	Sırbistan	14.233.509	118.633.710	25,2
4	Bosna Hersek	4.768.494	36.109.340	8,4
5	Türkiye	924.008	11.863.166	1,6
6	İtalya	14.997	142.800	0,02
7	Bulgaristan	13.871	23.134	0,02
8	ABD	4.265	2.891	0,007
9	Avusturya	1.068	1.010	0,001
10	Çin	1.027	893	0,00001

Toplam çimento ithalatı: 56.463.377 Avro

2.2 Çimento Sektöründe 2024 Yılında Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (Eur)	Türkiye'den İthalatı (Eur)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
252310	ÇİMENTO; KLİNKER	368.736	341.134	92,5
252321	ÇİMENTO; PORTLAND; BEYAZ	97.499	12.648	12,9
252329	ÇİMENTO; PORTLAND; DİĞER	51.392.045	570.225	1,1
252390	ÇİMENTO; SU ALTINDA SERTLEŞEN DİĞERLERİ	4.605.097	121	0,002

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (Değer-Avro)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	Önceki Yıl -4	Önceki Yıl -3	Önceki Yıl -2	Önceki Yıl -1	Önceki Yıl (2024)
1	252310	ÇİMENTO; KLİNKER	0	0	0	0	341.134
2	252321	ÇİMENTO; PORTLAND; BEYAZ	29.309	45.408	45.175	103.763	12.648
3	252329	ÇİMENTO; PORTLAND; DİĞER	129.011	937.242	0	255	570.225
4	252330	ÇİMENTO; ŞAPLI	10.370	544	0	0	0
5	252390	ÇİMENTO; SU ALTINDA SERTLEŞEN DİĞERLERİ	20	55.900	0	2.769	121

3.2 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (Miktar-kg)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	Önceki Yıl -4	Önceki Yıl -3	Önceki Yıl -2	Önceki Yıl -1	Önceki Yıl (2024)
1	252310	ÇİMENTO; KLİNKER	0	0	0	0	6.300.025
2	252321	ÇİMENTO; PORTLAND; BEYAZ	234.770	415.805	262.340	590.460	74.400
3	252329	ÇİMENTO; PORTLAND; DİĞER	2.605.810	20.058.993	0	237	5.488.690
4	252330	ÇİMENTO; ŞAPLI	3.500	736	0	0	0
5	252390	ÇİMENTO; SU ALTINDA SERTLEŞEN DİĞERLERİ	1.500	1.167.028	0	1.870	51

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

CEMEX Montenegro AŞ, Hırvatistan'daki iştiraki ana ithalatçı olan uluslararası bir şirkettir.

Cemex Montenegro, başta çimento, beton ve çakıl olmak üzere inşaat malzemeleri sektöründe küresel bir lider olan uluslararası Cemex şirketinin bir parçasıdır. Merkezi Meksika'da bulunan Cemex, dünya çapında 50'den fazla ülkede faaliyet göstermektedir.

Cemex Montenegro, Batı Balkanlar bölgesinde de faaliyet gösteren Cemex grubunun bir parçası olarak faaliyet göstermektedir (Cemex Hırvatistan aracılığıyla).

Cemex Montenegro, çeşitli sınıflarda hazır beton, agrega ve çimento sağlamakta, kamu altyapı ve ticari konut projelerinde faaliyet göstermekte, Bar Limanı'nda çimento siloları bulunmakta ve çimento buradan Karadağ'ın her bölgesine dağıtılmaktadır.

Çimento Ticareti ile İştigal Eden Firma Listesi					
1	Cemex Montenegro	Podgorica	00382 20 238 419; 00382 67378738	jelena.starovlah@cemex.com	
2	M Progres	Podgorica	00382 69 600 618	mprogresm@gmail.com	https://mprogres.co.me/
3	Euromix Industrija	Bar	00382 69 066 601	office@euromixindustrija.com	https://euromixindustrija.com/
4	Trojan	Bar	00382 30 342 303	trojan@t-com.me	http://www.trojan.co.me/
5	Bar Gradnja	Bar	00382 30 551 050	bargradnja@gmail.com	https://www.bargradnja.me/
6	Tech Live	Podgorica	00382 20 215 255	techlive@t-com.me	https://techlive.me/
7	Cerovo	Podgorica	00382 30 550 500	info@cerovo.com	https://cerovo.com/
8	Eurozox	Danilovgrad	00382 67 094 777	eurozox@t-com.me	https://www.eurozox.com/
9	Nimont	Bar	00382 30 317 170	office@nimont.me	https://nimont.me/
10	Okov	Podgorica	00382 20 658 555	okov@t-com.me	http://www.okov.me/mn
11	KIPS	Podgorica	00382 20 442 300	office@kips.me	https://eng.kips.me/
12	Drvomont	Kotor	00382 32 331 537	info@drvomont.me	https://www.drvomont.com/
13	Likaprom	Podgorica	00382 20 640 119	likapromdoo@t-com.me	https://www.likaprom.me/
14	Art Beton	Podgorica	00382 20 281 145	artbeton@t-com.me	www.artbeton.co.me
15	Cijevna Komerc	Podgorica	00382 20 622 216	office@cijevnakomerc.com	www.cijevnakomerc.com
16	Roefix Montenegro	Kotor	00382 32336234	yesko.milicevic@roefix.com	
17	Galdi	Bar	00382 67 232 282	galdi@t-com.me	https://galdi-mne.com/me
18	Bemax	Podgorica	00382 20 234 321	office@bemax.me	www.bemax.me
19	VIB Beton	Kolasin	00382 69 153 035 00382 20 647 044	vib.beton@gmail.com	www.vibbeton.me
20	Keker	Kolasin	00382 20 867190 00382 20 867222	keker@t-com.me	

4.1.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Karadağ Ticaret Odası

İnşaat ve İnşaat Malzemeleri Endüstrisi Birliği

Tel: +382 20 23 05 45

E-posta: brakcevic@pkcg.org; pkcg@pkcg.org

Web-adres: <https://komora.me/>

4.1.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Karadağ'da ithalatçı firma bilgilerinin temin edilebileceği açık bir kaynak bulunmamakta olup, söz konusu talepler Bakanlığımızın Müşavire Danışın uygulaması (<https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr/>) üzerinden Müşavirliğimize iletilmesi halinde ilgili sektördeki alıcı firmalara ilişkin bilgiler paylaşılabilecektir.

4.2 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Karadağ Gümrük Kanunu'nun 99. maddesi uyarınca, gümrük bölgesine giren veya çıkan tüm eşya, sınır gümrük idaresine veya yetkili diğer gümrük idaresine beyan edilmelidir. Gümrük Kanununun 117 nci maddesine göre, gümrük işlemine tabi tutulan her türlü eşyanın, o gümrük işlemine ait gümrük beyannamesinde yer alması zorunludur.

<http://taric.carina.co.me/TariCG/> internet adresinden, tüm mallar için gümrük oranlarını ve belirli malların serbest dolaşıma girmesi için hangi izin veya belgelerin gerekli olduğu görülebilmektedir. Malların serbest dolaşıma girmesi durumunda, Gümrük yetkilisi Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca %21 oranında katma değer vergisini de hesaplayacaktır.

4.3 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Karadağ ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'na göre, mallara menşe belgesi (EUR.1 dolaşım belgesi, 6000 Euro'ya kadar değerdeki faturada yer alan menşe beyanı veya malın değerine bakılmaksızın yetkili ihracatçının faturasında yer alan menşe beyanı) ibraz edilmesi halinde tercihli tarife uygulaması uygulanmaktadır.

Malların İhracat ve İthalatına İlişkin Kontrol Listesi Hakkında Karar'da (Karadağ Resmi Gazetesi, No. 022/14, 038/15, 029/16, 062/16, 024/17, 035/18, 022/19, 040/20, 071/21, 055/23) çimentoya ilişkin herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

- Radyasyonun, doğal radyasyonun %50'sini aşması durumunda Çevre Koruma Ajansı'ndan izin alınması gerekmektedir.

- Çimento, atık olarak sınıflandırılan maddeler içeriyorsa (bu özel durumda atık olması gerekmez), atık ithalatı için Çevre Koruma Ajansı'ndan izin alınması gerekir. Ayrıca, asbest vb. gibi yasaklı maddeler içeriyorsa, kısıtlamalara, yani ithalat yasaklarına tabidir.

Gümrük tarifesinde eşyanın sınıflandırılması konusunda yardım, gümrük işlemlerinin yürütülmesinde aracılık ve gümrük mevzuatı kapsamındaki işlemlerin usulüne ve hukuka uygun olarak yapılması ve gerekli açıklamaların alınması amacıyla, Gümrük İdaresi nezdinde işlemlerin tamamını veya bir kısmını gerçekleştirecek olan gümrük işlemleri için yetkili Gümrük firmalarına (forwarder) başvurulabilmektedir.

4.4 Sektördeki Önemli Fuarlar ve Tarihleri

Karadağ Adriyatik Fuar Organizasyonu tarafından inşaat, mobilya, yapı malzemeleri vb. alanlarda fuarlar düzenlenmektedir. Söz konusu kurumun iletişim bilgileri aşağıdaki gibidir:

Karadağ Adriyatik Fuarı
Tel: +382 33 410 403
E-posta: sajam@jadranskisajam.co.me
Web-adres: <https://jadranskisajam.co.me/>

4.5 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Karadağ'da tüm ihaleler Kamu İhale Kanunu uyarınca yapılmakta olup, prosedürler ve ihaleler Karadağ Kamu Alımları Elektronik Patformunda (<https://cejn.gov.me/landingPage>) yayınlanmaktadır.

4.6 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Ülkemiz ile Karadağ arasında mevcut Serbest Ticaret Anlaşması (STA) 26 Kasım 2008 tarihinde imzalanmış ve 01.03.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. STA temelde mal ticaretini düzenlemektedir.

Ülkemiz tarafından Karadağ menşeli sanayi ürünleri için uygulanan gümrük vergileri STA'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, Karadağ tarafından ülkemiz menşeli sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri ise 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla tamamen kaldırılmıştır. Tarım ürünlerinde Türkiye ile Karadağ arasında kısıtlı sayıda üründe taviz değişimi yapılmıştır.

Türkiye-Karadağ STA Ortak Komitesi'nin ikinci toplantısı 20 Aralık 2017 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir. Taraflar, ikili ticari ilişkilerin seyri, mevcut tarım tavizlerinin geliştirilmesi ile anlaşmanın kapsamının hizmetler ve diğer ilgili alanlara (kamu alımları, yatırımlar vb.) genişletilmesi konularında müzakerelere başlamıştır. Ayrıca, STA menşe protokolünün Bölgesel Konvansiyona uyumunu sağlamak üzere hazırlanan 1/2017 sayılı Ortak Komite Kararı'nı imzalamıştır. Türkiye-Karadağ STA Revizyonu 1. Tur Müzakereleri 13-14 Şubat 2018 tarihlerinde Karadağ'ın başkenti Podgoritsa'da gerçekleştirilmiştir. Anılan müzakerelerde tarım ürünlerine yönelik iki ülke taviz listeleri üzerinde ve hizmet ticaretine ilişkin görüşmeler gerçekleştirilmiştir..

Söz konusu müzakerelere 9 Mart 2018 ve 5 Nisan 2018 tarihlerinde düzenlenen video konferans görüşmeleri ile devam edilmiştir. 7 Haziran 2018 tarihinde ağırlıklı olarak hizmetler faslının görüşüldüğü yeni bir video konferans toplantısı daha gerçekleştirilmiştir.

Türkiye-Karadağ STA'sının hizmetler ticaretini kapsayacak şekilde genişletilmesi ve anlaşma kapsamındaki mevcut tarım tavizlerinin iyileştirilmesine yönelik revizyon müzakerelerinin II. Turu 23 Ekim 2018 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Bu itibarla, revize tarım protokolü ile STA'ya ilave edilecek hizmetler protokolünün düzenlenecek en yakın tarihli üst düzey ziyaret esnasında iki ülke Bakanlarınca imzalanabilmesi için protokollerin hukuki ve teknik açıdan nihai kontrolünün yapılması ve metnin parafe edilmesi amacıyla 3 Aralık 2018'de Podgoritsa'da bir toplantı gerçekleştirilmiş ve anlaşma metinleri parafe edilmiş ve anlaşma metinleri iki ülke Bakanları tarafından 17 Temmuz 2019'da imzalanmıştır. Böylece 2010 yılında yürürlüğe giren Türkiye ve Karadağ arasındaki serbest ticaret anlaşmasının kapsamı genişletilmiştir.

Protokollerden birisi tarım ürünleri ile alakalı olup (Protokol I), bu protokolle her iki ülkenin de karşılıklı olarak tarım ürünlerinin pazara girişlerini kolaylaştıracağı, ayrıca ikinci protokol ise hizmet ticareti ile alakalı olup (Protokol III), bu protokolle beraber karşılıklı ticaret iş birliği ve yatırım olanaklarının geliştirilmesi, ikili ticaretimizin artışının sürdürülebilir ve sağlam bir zemine oturmasının sağlanması amaçlanmıştır. Revizyon görüşmelerine Aralık 2017'de başlanmış ve çalışmalar 1,5 yıl gibi kısa sürede tamamlanmıştır.

Söz konusu Anlaşmaya ilişkin olarak 17 Temmuz 2019 tarihinde imzalanan protokollere ait uygun bulma Kanunları her iki ülke Meclislerince de onaylanarak, Türkiye tarafında 29.12.2021 tarihli (7348 sayılı uygun bulma Kanunu), Karadağ tarafında ise 31.12.2021 tarihli Resmi Gazetelerde yayımlanmıştır.

Öte yandan, söz konusu uygun bulma Kanunu ile onaylanan Anlaşmaya ilişkin Protokol I ve Protokol III ise, 25.04.2022 tarihli 31820 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5526 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanmış olup, karşılıklı Notalarla yürürlüğe giriş tarihi 01.07.2022 olarak belirlenmiştir. I no.lu Protokole ilişkin Karadağ Menşeli Bazı Tarım ve İşlenmiş Tarım Ürünleri İthalatında Tarife Kontenjanı Uygulanması Hakkında Karar ve Tebliğ de 25.06.2022 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış olup 1 Temmuz 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla Protokollerin yürürlüğe girişi ile birlikte iki ülke ikili ticaret ve yatırım hacminin önemli ölçüde artması beklenmektedir.

Öte yandan, Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması tarafından kurulan Ortak Komitenin Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın "Menşeli Ürünler" Kavramının Tanımı ve İdari İşbirliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sinin Değiştirilmesi Hakkındaki 1-2017 sayılı Kararı'nın ülkemizdeki ve Karadağ'daki iç hukuk onay süreci tamamlanmıştır.

Ülkemizce yapılan (Ticaret Bakanlığı) yönetmelik değişiklikleri ile Karadağ, 01.06.2021 tarihinden geçerli olmak üzere, Batı Balkan Menşe Kümülasyon Sistemi Kapsamı Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelik kapsamından çıkarılmış ve Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının uygulanmasına ilişkin hükümler Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon Kapsamı Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelik kapsamına alınmıştır.

Bölgesel Konvansiyonun uygulamaya konması ile AB, Türkiye, EFTA, Akdeniz ülkeleri ve Balkan ülkeleri arasındaki STA'ların menşe protokolleri çok taraflı bir menşe protokolüne (Bölgesel Konvansiyon eki menşe kuralları) atıfta bulunacak şekilde ortadan kaldırılarak, yeknesak kurallar çerçevesinde işleyen geniş bir çapraz kümülasyon alanı oluşturulmuştur.

Böylece söz konusu değişiklik ve Karadağ'ın PAAMK (Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyon Sistemi Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon) kapsamına dahil edilmesinin, önümüzdeki dönemde ikili ticarete yansıyacağı ve önemli katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Karadağ'ın, AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması, EFTA ülkeleri, CEFTA ülkeleri, Rusya ve Ukrayna ile de Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır.

4.7 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Karadağ ile Türkiye arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'na ("Karadağ Resmi Gazetesi-Uluslararası Anlaşmalar", No. 3/09) göre Türkiye menşeli tüm sanayi ürünleri (HS'nin 25-97 fasılları) için, yani malların Türk gümrük idaresi tarafından düzenlenen EUR.1 dolaşım sertifikası veya Türkiye'deki ihracatçı tarafından 6.000,00 Avro'ya kadar değere sahip mallar için verilen faturadaki menşe beyanı (veya malların değerinden bağımsız olarak yetkili ihracatçının beyanı) eşliğinde olması durumunda %0 gümrük vergisi oranı öngörülmektedir.

Yukarıda belirtilen menşe belgelerinin Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kuralları Bölgesel Konvansiyon ("Karadağ Resmi Gazetesi - Uluslararası Anlaşmalar", No. 7/12) hükümlerine uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

Gümrük tarifesinde eşyanın sınıflandırılmasında yardım, gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesinde aracılık ve gümrük mevzuatı kapsamındaki işlemlerin usulüne ve hukuka uygun olarak yapılması ve gerekli açıklamaların alınması amacıyla, gümrük idaresi nezdinde işlemlerin tamamını veya bir kısmını gerçekleştirecek olan gümrük işlemlerinde temsil yetkisine sahip kişilerle (forwarder) irtibata geçilebilmektedir.

4.8 Sektörde Standartlar

Çimento özellikleri ve diğer gerekleri ile özelliklerin kalıcılığının değerlendirilmesi ve doğrulanması, çimento türüne bağlı olarak, Standartlar listesinde belirtilen standartlara, Mekânsal Planlama, Şehircilik ve Devlet Mülkiyeti Bakanlığı tarafından hazırlanan Betonarme yapılar için teknik gerekliliklere ilişkin Yönetmelik hükümlerine (bundan sonra Yönetmelik olarak anılacak) ve özel yönetmelik hükümlerine göre belirlenmekte veya yapılmaktadır.

Çimento türleri şunlardır:

- a) genel amaçlı çimento,
- b) düşük erken dayanımlı cüruf çimentosu,
- c) düşük hidratasyon ısılı genel amaçlı çimento,
- d) çok düşük hidratasyon ısılı özel çimento,
- e) beyaz çimento,
- f) sülfata dayanıklı çimento,
- g) alüminat çimentosu.

Bu tip çimentoların özellikleri, nihai kullanıma ilişkin genel ve özel şartlara uygun olmalı ve **Standartlar listesi** bölümünde belirtilen standartlara ve bu standartların atıfta bulunduğu standartlara göre belirtilmelidir.

- a)'dan d)'ye kadar belirtilen çimentolar MEST EN 197-1 standardındaki tiplere göre belirtilmelidir.
- e) maddesinde belirtilen çimentonun özellikleri ise MEST EN 197-1 standardına göre belirtilmeli, beyazlık sınır değeri ve beyazlık kontrol yöntemi beton yapının tasarımında tanımlanmalıdır.
- f) alt maddesindeki çimento özellikleri, CEM I, CEM III/B veya CEM III/C tipi için MEST EN 197-1 standardına göre, C3A içeriğinin ek bir hesaplamasıyla belirtilmelidir. Yukarıdaki C3A içeriğinin karakteristik değeri %3,5 veya daha az, C3A içeriğinin bireysel değeri ise %4,0 veya daha az olmalıdır.

Bahsi geçen C3A içeriği şu ifadelerle göre hesaplanır:

$C3A(\text{çimento}) = C3A(\text{klinker}) \times \text{çimentodaki klinker oranı}$

$C3A(\text{klinker}) = 2,65 Al_2O_3 - 1,69 Fe_2O_3$

Al_2O_3 ve Fe_2O_3 içeriği ise MEST EN 196-2 standardına göre belirtilmektedir.

- g) alt maddesinde belirtilen çimentonun özellikleri MEST EN 14647 standardına ve bu standardın atıfta bulunduğu standartlara ile yukarıda bahsedilen Yönetmeliğin hükümlerine göre belirtilmelidir.

Standartlar listesi:

1. MEST EN 196-2:2015 - Çimento test yöntemi – Bölüm 2: Çimentonun kimyasal analizi

2. MEST EN 197-1:2012 - Çimento - Bölüm 1: Sıradan çimentonun bileşimi, özellikleri ve uygunluk kriterleri
3. MEST EN 197-2:2015 - Çimento - Bölüm 2: Uygunluğun değerlendirilmesi
4. MEST EN 14216:2016 - Çimento – Çok düşük hidratasyon ısısına sahip özel çimentoların bileşimi, özellikleri ve uygunluk kriterleri
5. MEST EN 14647:2017 - Kalsiyum-alüminat çimentosu – Bileşimi, özellikleri ve uygunluk kriterleri

Özelliklerin Kalıcılığının Değerlendirilmesi ve Doğrulanması

- 1- Çimento özelliklerinin a) ila d) alt maddelerindeki kalıcılığının değerlendirilmesi ve doğrulanması, çimento tipine bağlı olarak, MEST EN 197-1 ve MEST EN 197-2 standartlarının Ek ZA hükümlerine, Yönetmeliğin hükümlerine ve özel yönetmeliğin hükümlerine uygun olarak yapılmaktadır.
- 2- e) alt maddesinde sözü edilen çimento özelliklerinin kalıcılığının değerlendirilmesi ve doğrulanması, MEST EN 197-1 standardının Ek ZA hükümlerine, Yönetmeliğin hükümlerine ve özel yönetmeliğin hükümlerine uygun olarak yapılmakta ve beyazlığın kontrol yöntemi ve beyazlık sınır değerleri üretici ile kararlaştırılmaktadır.
- 3- f) alt maddesinde belirtilen çimento özelliklerinin kalıcılığının değerlendirilmesi ve doğrulanması, CEM I, CEM III/B veya CEM III/C tipi için MEST EN 197-1 standardının Ek ZA hükümlerine ve MEST EN 197-2 standardına, Yönetmeliğin hükümlerine ve ayrıca özel yönetmeliğin hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, belirtilen çimento için C3A içeriği test edilmekte ve C3A içeriğinin test sıklığı, rutin üretim kontrolünde (rutin durum) haftada iki kez, ilk üretim dönemi için haftada dört kez ve dağıtım merkezi için haftada bir kez olacak şekilde belirlenmekte ve istatistiksel değerlendirme prosedürü, C3A içeriği test sonuçlarına bağlı olarak MEST EN 197-1 standardının uygun şekilde uygulanmasıyla gerçekleştirilmektedir.
- 4- g) alt maddesinde sözü edilen çimento özelliklerinin kalıcılığının değerlendirilmesi ve doğrulanması, MEST EN 14647 standardının Ek ZA hükümlerine göre, Yönetmeliğin hükümlerine ve özel yönetmeliğin hükümlerine uygun olarak MEST EN 197-2 standardının uygun şekilde uygulanmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Çimentonun test edilmesi

Numune alma, numune hazırlama, çimento deneyi ve istatistiksel işlemler, türe bağlı olarak, aşağıda belirtilen standartlara göre yapılmaktadır.

Özelliklerin korunması

Çimento üreticisi, yetkili temsilcisi, ithalatçısı ve dağıtıcısı ile çimento ve beton üreticilerinin diğer nihai kullanıcıları, MEST EN 197-2 standardına ve teknik talimatlara uygun olarak, çimentonun elleçleme, depolama ve nakliyesi sırasında özelliklerinin korunması için uygun tedbirleri almakla yükümlüdür.

4.9 Sektörde Etiketleme

Yukarıdaki çimento türlerinde;

Beton yapı tasarımında a) ila d) alt maddelerinde tanımlanan çimentolar, teslimat notunda ve torbalarda MEST EN 197 1, EN 197-4 veya MEST EN 14216 standardına göre etiketlenmelidir. Etiketleme, standarda ve yapı malzemelerinin etiketlenmesine ilişkin yönetmeliğe uygun bir referans içermelidir.

e) alt maddesindeki çimento, ana tip ve dayanım sınıfının belirtilmesinden sonra "beyaz" ibaresinin de yer alması koşuluyla, 1inci maddede öngörülen şekilde etiketlenmektedir.

f) alt maddesindeki çimento, 1inci maddede belirtilen şekilde etiketlenir; ancak ana tip ve dayanım sınıfının etiketlenmesinden sonra ayrıca "SR" işaretinin bulunması zorunludur.

g) alt maddesinde yer alan ve beton yapı tasarımında tanımlanan çimento, teslimat notunda ve torbalarda, dayanım sınıfı tanımının önüne "CAC" ibaresini taşıyacak şekilde etiketlenmelidir

4.10 Sektörde Ambalajlama

Çimento ambalajlaması, Karadağ'daki yasa ve yönetmeliklerde, özellikle Yapı Malzemeleri Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde öngörülen bir dizi zorunlu bilgiyi içermelidir. Bu gereklilikler, yerel mevzuata aktarılan teknik düzenlemeler ve Avrupa standartlarıyla uyumludur.

Çimento ambalajlarında bulunması zorunlu unsurlar;

- Ürün adı ve çimento türü (örneğin Portland çimentosu, MEST EN işareti).
- Tam adresi ve iletişim bilgileriyle birlikte üretici, ithalatçı veya dağıtıcının adı.
- Tanımlama için parti kodu veya seri numarası, yani üretim veya ambalaj tarihi.
- Çimentonun üretildiği teknik şartname ve standart (doğru girilmiş standart kodu, örneğin MEST EN 197-1).
- Beyan edilen ürün özellikleri - çoğunlukla bunlar dayanım, çimento sınıfı ve temel özelliklerdir.
- Çimentonun raf ömrü ve depolama koşulları dahil olmak üzere kullanım, depolama ve nakliye talimatları.
- Zorunlu güvenlik bilgileri: Kimyasallara ilişkin kurallara göre olası sağlık ve çevre riskleri, piktogramlar, risk ve güvenlik etiketleri hakkında uyarılar.
- CE uygunluk işareti (ürün ilgili Avrupa standartlarına uygunsa).
- Nominal miktar, paket ağırlığı.
- Çimentonun olası katkı maddeleri ve varsa özel özellikleri hakkında veriler.

Yasal dayanak ve teknik dokümantasyon

Her yapı ürünü için bir performans beyanı düzenlenmeli, teknik talimatlar ve ambalaj, ilgili Karadağ standardına göre açıkça işaretlenmelidir. Bu dokümantasyon saklanmalı ve denetim ve müşterilerin erişimine açık olmalıdır.

Ayrıca;

- Üretici, tüm verileri Karadağ dilinde sağlamakla yükümlüdür.
- Belirli bir çimento için bazı bilgiler uygun değilse, "NPD" (test edilmemiş) işaretiyle işaretlenmelidir.

- Kullanıcıyı yanıltabilecek veya çimento kullanım güvenliğini azaltabilecek etiketlerin kullanılması yasaktır.

Bu kurallar, Karadağ topraklarında çimentonun ticaretinde ve kullanımında izlenebilirliğini, güvenliğini ve teknik doğruluğunu sağlar.

4.11 Lojistik

Müşavirliğimiz tarafından hazırlanan ve detaylı bilgiler içeren Karadağ Lojistik Bilgi Notu'na aşağıda yer verilen bağlantı kanalıyla ulaşılması mümkündür.

<https://ticaret.gov.tr/data/62f3728113b876efc0a26ba5/Karada%C4%9F%20Lojistik%20Bilgi%20Notu%202025.pdf>

Karadağ'a ithal ve ihraç mallarının taşınmasında en büyük rol Karadağ'ın tek ticari limanı durumunda olan ve Bar şehrinde bulunan Bar Limanı'na aittir. Liman aynı zamanda çevre Balkan ülkelerine de hizmet etmektedir. Dolayısıyla, deniz yoluyla malların Karadağ'a girişi ve çıkışı önemli sayılacak ölçüdedir. Diğer yandan, kara yolu ve çok küçük miktarda da olsa havayolu ve demiryolu taşımacılığı da söz konusudur. Karadağ'ın küçük bir ülke olması ve dolayısıyla şehirler arası mesafelerin kısalığı dağıtım ve taşımayı hızlandırmaktadır. Sonuç olarak uluslararası taşıma alanında karayolu ve denizyolu yoğun olarak kullanılmaktadır. Bar Limanı ve Adria Limanı'na (Port of Adria) ilişkin bilgilere aşağıdaki linklerden ulaşılması mümkündür.

<https://lukabar.me/me/>

<https://www.portofadria.me/>

Taşıma Türüne Göre İkili Ticaret (2023)

	İhracat		İthalat	
	Dolar Değeri	Oran (%)	Dolar Değeri	Oran (%)
Karayolu	132.570.753	74,68	4.343.028	22,14
Denizyolu	28.973.907	26,2	11.858.582	60,45
Demiryolu	973.462	0,55	26	0,00
Havayolu	14.972.434	8,43	3.415.954	17,41
Toplam	177.525.587	100	19.617.590	100

Bakanlığımız 2023 yılı verilerine göre ülkemizden Karadağ'a yapılan ihracatın %74,68'i karayolu, %26,2'si denizyolu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Karadağ'dan gerçekleştirdiğimiz ithalatta ise %60,45 oranında denizyolu, %22,17 oranında karayolu kullanılmıştır.

4.12 Dağıtım Kanalları

Karadağ'da çimento sektöründe dağıtım kanalları; liman, kara yolu ve bayi ağı üzerinden organize edilmektedir. En büyük rol Bar Limanı'na ve ülkedeki kısa ulaşım mesafelerine bağlı olarak kara yolu taşımacılığına aittir.

Ana Dağıtım Kanalları:

Bar Limanı: Karadağ'ın tek büyük ticari limanı olan Bar, hem ithalat hem de ihracat için ana giriş noktasıdır; burada çimento da dahil olmak üzere büyük hacimli ürünler deniz yoluyla gelmekte ve Balkan bölgesine dağıtılmaktadır.

Karayolu: Limandan ülke geneline ve komşu ülkelere çimento taşımacılığı çoğunlukla karayolu ile yapılır. Karadağ'ın küçük yüzölçümü nedeniyle lojistik hız ve maliyet avantajı sağlanmaktadır.

Toptancı ve Bayi Ağı: Dağıtım, ithalatçı firmaların kendi dağıtım ağları ve toptancı/bayiler aracılığıyla inşaat şirketlerine ve nihai kullanıcılara ulaşır. Yerel yapı malzemeleri firmaları çimento ürünlerini genellikle doğrudan son kullanıcıya veya inşaat projelerine dağıtmaktadır.

İnşaat sektöründe malzeme dağıtımında bayi ağı özellikle özel sektör projelerinde önem taşımaktadır. Dijitalleşmeyle birlikte bazı büyük aktörler çevrimiçi sipariş ve lojistik sistemlerini entegre etmektedir.

Karadağ'da çimento ürünlerinin dağıtımı; distribütörler, toptancılar ve doğrudan satış kanalları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Karadağ'da pazara giriş süresini kısaltmanın ve pazar payını arttırmanın en etkili yolu, distribütörler ve büyük toptancılarla ya da yeterli büyüklükte dağıtım ağına sahip firmalarla işbirliği yapmak olarak görülmektedir. Bununla birlikte, Karadağ firmaları yabancı firmalar ile iş ortaklığına da olumlu yaklaşmaktadır. Genellikle yabancı ortağın finansman, ekipman ve ürünü tedarik ettiği yerel firmaların da işgücü, depo, yerel tecrübe ve dağıtım ağını sağladığı iş modelleri uygulanabilmektedir. Ancak, söz konusu firmaların seçimi hakkında detaylı araştırma yapılması, ilgili sektörde bulunan aktörler ile iyi ilişkiler kurularak doğru ortağın seçilmesi ve karşılıklı düzenlenecek sözleşmenin profesyonel yardım alınarak hazırlanması ileride doğabilecek ticari anlaşmazlıkların azaltılması veya önüne geçilmesi için önem arz etmektedir.

4.12.1 Özel Günler, Bayramlar v.b.

- 1 Ocak Yeni Yıl
- 7 Ocak Noel (Ortodoks),
- 5 Nisan Paskalya Bayramı (Tarih her sene değişmektedir)
- 1 Mayıs İşçi Bayramı
- 21 Mayıs Bağımsızlık Günü
- 13 Temmuz Karadağ Milli Günü
- 20 Eylül Ekolojik Devlet Günü
- 13 Kasım Petar Petrovic Nyegoş'un Doğum Günü

4.12.2 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Instagram ve Facebook başta olmak üzere, X (Twitter), LinkedIn, YouTube ve TikTok en çok kullanılan sosyal medya platformlarıdır.

4.13 Tanıtım ve Pazarlama

Karadağ'da çimento sektöründe tanıtım ve pazarlama faaliyetleri, inşaat sektörüyle doğrudan bağlantılı olarak yürütülür. Ülke, özellikle Budva, Tivat, Kotor ve Podgorica gibi bölgelerde hızla büyüyen inşaat ve gayrimenkul projeleriyle çimento talebinin arttığı bir pazardır. Ancak Karadağ'ın küçük ölçekli ve rekabet bakımından niş bir pazar olması nedeniyle, tanıtım ve pazarlama stratejileri sektöre özel dikkat gerektirir.

Karadağ'da yapı malzemelerinin çoğu ithal edilmektedir. Yerli üretim kapasitesi sınırlı olduğu için, özellikle Türkiye menşeli çimentolar kalite ve fiyat açısından avantajlıdır. Bu nedenle yerel dağıtım kanallarıyla iş birliği yaparak pazar payı elde etmek kolaylaşır.

Tanıtım Stratejileri

- Yerel medya ve dijital kanallar: Karadağ'da hem yazılı-görsel medya hem de sosyal medya reklamları oldukça etkilidir. Ülke nüfusunun küçük olması, sosyal medya kampanyalarının hızlı etki yaratmasını sağlar.
- Referans projeler: Yeni konut, otel ve altyapı projelerinde kullanılan çimento markalarının tanıtımı, güven oluşturmak için önemlidir. Büyük şantiyelerde tabela, billboard, veya proje ortaklığı ile marka görünürlüğü artırılabilir.
- Fuara katılım: Karadağ'da yapı ve gayrimenkul fuarları, hem distribütörlerle hem de kamu kurumlarıyla temas için önemli etkinliklerdir.
- Kamu ihaleleri: Çimento ve yapı malzemeleri tedariki için devlet ihalelerine (örneğin CEJN platformu üzerinden) katılım, B2B tanıtımın önemli bir parçasıdır.

Karadağ'da çimento sektöründe başarılı bir tanıtım ve pazarlama için, yerel inşaat sektörünün büyüme trendlerinden yararlanmak, güçlü dijital tanıtım kampanyaları yürütmek, yerel işbirlikleri oluşturmak ve kamu ihalelerine dahil olmak en etkili yaklaşımlardır.

İnşaat/yapı malzemesi firmaları ve distribütörler ile iyi ilişkiler kurmak çok önemlidir. Güvene dayalı ve uzun vadeli işbirliğine dayalı ticari ilişkilerin tercih edildiği Karadağ pazarında, Karadağlı şirketlerin üretim sürecini yerinde incelemek üzere ülkemize davet edilmesi faydalı olacaktır. Karadağ pazarında yüz yüze görüşmelerin daha etkili olduğu bilinmekle birlikte, sosyal medya platformları da ürün tanıtım ve pazarlamasında kullanılmaktadır. Yüz yüze görüşmelerin yerel dilde yapılmasının ayrıca etkili olduğu gözlenmektedir. Özellikle Karadağca dilinde arama yapan alıcıları çekmek için anahtar kelimeleri içeren reklamların oluşturulması da Karadağ firmalarına ulaşmada fayda sağlamaktadır.

4.14 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Karadağ çimento sektörü, ağırlıklı olarak ithalat yoluyla karşılanan artan bir taleple karakterize edilmekte ve önümüzdeki yıllarda ithalatın ılımlı bir şekilde artmaya devam etmesi beklenmektedir. Bu sektördeki alıcı tercihleri ve son trendler, altyapı geliştirme, kentleşme ve sürdürülebilirliğe artan vurgu tarafından etkilenmektedir. Karadağ'daki alıcılar, ithalata bağımlılık nedeniyle çimento kalitesine, tedarik güvenilirliğine ve rekabetçi fiyatlandırmaya öncelik verme eğilimindedir. Talep büyük ölçüde kamu altyapı projeleri ve konut inşaatlarından kaynaklanmaktadır ve alıcılar bu ihtiyaçları sürekli olarak karşılayabilen tedarikçileri tercih etmektedir. Çimento sektöründeki karbonsuzlaştırma çabaları uluslararası alanda büyüdükçe ve bu durum yerel alıcı tercihlerini de etkiledikçe, sürdürülebilirlik ve çevre dostu ürünlere ilgi artmaktadır.

4.15 Sektörde Vergiler

Karadağ genel olarak serbest ticareti benimseyen ve düşük gümrük vergileri uygulayan bir ülke olup, tarife dışı engelleri en aza indirmeye çalışmaktadır. Gümrük uygulamaları AB ile uyumludur.

Karadağ gümrük bölgesine ithal edilen mallar Gümrük Kanunu, Gümrük Hizmetleri Kanunu ve Gümrük Tarifeleri Kanunu uyarınca belirlenmiş olan usul ve esaslar çerçevesinde gümrük tarifesinde belirlenen gümrük vergisine tabidir. Vergiler %0 ila %30 arasında değişmektedir. Ticari olmayan amaçlarla ithal edilen mallara genel olarak %5 oranında vergi uygulanmaktadır.

Karadağ'a ihracat yapmak isteyen firmaların ödemeleri gereken gümrük vergisi ve diğer vergi oranlarını aşağıdaki linkten tespit etmeleri mümkündür.

(İlgili vergiler, Karadağ ile Türkiye arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasının ilgili yılında ödenmesi gereken vergi oranlarını göstermektedir.)

Türkiye ile Karadağ arasındaki mevcut Serbest Ticaret Anlaşması (STA) 26 Kasım 2008 tarihinde imzalanmış ve 01.03.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz tarafından Karadağ menşeli sanayi ürünleri için uygulanan gümrük vergileri STA'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, Karadağ tarafından ülkemiz menşeli sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri ise 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla tamamen kaldırılmıştır.

Öte yandan Karadağ, Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde 2017 yılında yürürlüğe giren ve gümrük prosedürlerinin basitleştirilmesi ve kolaylaştırılmasını hedefleyen Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşmasına da 2016 yılında imzalayarak taraf olmuştur.

4.16 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Karadağ genel olarak serbest ticareti benimseyen ve düşük gümrük vergileri uygulayan bir ülke olup tarife dışı engelleri en aza indirmeye çalışmaktadır. Ancak belirli ürün grupları için bazı kısıtlamalar ve düzenlemeler mevcuttur.

İthalat Lisansları: Silah ve mühimmat, askeri ve polis teçhizatı, antikalar, sanat eserleri, değerli metaller, atıklar ve ozon tabakasına zarar veren maddeler gibi ürünlerin ithalatı için özel lisans gerekmektedir. Bu lisansların alınması genellikle zor değildir ve lisanslar geçerlilik süresi boyunca birden fazla sevkiyat için kullanılabilir.

Çevresel Kısıtlamalar: Çevre koruma ile ilgili teknik koşullar nedeniyle belirli ürünlerin ithalatına izin verilmemektedir. Bu tür yasaklı ürünlerin listesi sınırlıdır.

Geçici Ticaret Düzenlemeleri: Karadağ'ın Dış Ticaret Yasası, Hükümete ticareti düzenlemek için geçici önlemler alma yetkisi vermektedir. Ancak bu tür kısıtlamalar genellikle az sayıdadır ve çoğu durumda Hükümet miktar kısıtlamalarını aşamalı olarak kaldırmıştır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Karadağ, son yıllarda altyapı yatırımlarını hızla artıran ve Avrupa Birliği üyeliği sürecinde olan bir ülkedir. Bu süreç, inşaat sektöründe önemli büyüme ve gelişim fırsatları yaratmaktadır. Karadağ'daki çimento talebi, büyük ölçüde iç piyasadaki inşaat projeleri ve altyapı yatırımlarına dayanmaktadır.

Karadağ İstatistik Kurumu (MONSTAT) tarafından açıklanan verilere göre 252329 GTİP'li ürün (çimento/portland/diğer) Karadağ'ın en çok ithal ettiği ürünler arasında 2023 yılında yaklaşık 35 milyon Avro, 2024 yılında ise yaklaşık 51,4 milyon Avro ile 5. sırada yer almış ve ithalatta % 46 oranında artış gerçekleşmiştir. 2024 yılında gerçekleşen toplam çimento ithalatı ise 56.463.377 Avro'dur. Ülke içerisinde çimento üretimi ile iştigal eden firma bulunmaması sebebiyle Karadağ çimento konusunda dışa bağımlı bir ülkedir. Diğer yandan büyük ölçekli altyapı projelerinin (otoyol, yol, köprü, turizm tesisleri, tatil siteleri, vb.) artıyor olması ve talebin oldukça yoğun olması nedeniyle konut inşaatının da artarak devam etmesi ihracatçılarımız için fırsat yaratmaktadır.

İthalatın yaklaşık %37'si Hırvatistan'dan gerçekleştirilmekle birlikte ülkemiz Karadağ'ın çimento ithalatında yalnızca %1,6'lık bir paya sahiptir. Türkiye ve Karadağ arasında yürürlükte bulunan Serbest Ticaret Anlaşması uyarınca Karadağ tarafından ülkemiz menşeli sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla tamamen kaldırılmış olup bu husus ithalatçı açısından fiyat rekabeti anlamında ciddi bir avantaj sağlamaktadır. İlaveten ağır ve hacimli bir ürün olan

çimento sevkiyatında nakliye masrafları toplam maliyetin önemli bir parçasını oluşturduğundan yakın coğrafyadan tedarik edilmesi de ayrıca fırsat olarak değerlendirilebilir. Karadağ, Avrupa Birliği'ne aday bir ülke olduğundan Karadağ'a yapılacak ihracatın gelecekte Avrupa pazarına yönelik bir adım olabileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan Karadağ'ın istikrarlı ve güvenli bir ülke olması, yasalar karşısında yabancı firmaların yerli firmalarla eşit muamele görmesi, bölgesel ticaret anlamında merkez ülke olabilmesi, AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması, EFTA ülkeleri, CEFTA ülkeleri, Rusya ve Ukrayna ile de Serbest Ticaret Anlaşmalarının olması, lojistik avantaj (Türkiye'den karayolu ve denizyolu ile Bar Limanı kullanılarak dış ticaret imkanı), Türkiye'ye mesafe olarak yakınlığı, Türk menşeli ürünlerin kalite ve maliyet açısından avantajlı olması, güçlü tanınırlık ve Türk malı imajı, liberal ticaret rejimi, kültürel yakınlık, Türkiye'ye karşı olumlu bakış ve iyi düzeydeki siyasi ilişkiler genel olarak Karadağ ile ticaret yapma açısından olumlu unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Karadağ'ın çimento ithalatının %98'inden fazlası başta Hırvatistan olmak üzere, Arnavutluk, Sırbistan ve Bosna Hersek'ten yapılmaktadır. Komşu ülkelerin pazarı domine ettiği görülmekte, bu ülkelerdeki güçlü ve yerel üreticiler açısından daha düşük lojistik maliyetleri fiyat rekabeti açısından ihracatçılarımızı bekleyen tehditlerden bir tanesidir. Ayrıca bahse konu ülkelerdeki ihracatçı firmaların Karadağ'daki ithalatçı firmalar ile uzun yıllara dayanan ticari ilişkilerinin varlığı pazara giriş açısından göz önünde bulundurulmalıdır.

Karadağ'ın nüfusu yaklaşık 630.000 kişi civarındadır, bu da iç pazarın küçük ve sınırlı olduğu anlamına gelmektedir. Büyük ölçekli ihracat hedeflerine ulaşmak için potansiyel pazarın dar olabileceği nazara alınmalıdır.

AB uyum sürecindeki Karadağ, çevre standartlarını ve kalite düzenlemelerini sıkılaştırmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'den yapılacak çimento ihracatının Karadağ'daki çevre ve kalite standartlarına uyumlu olması bakımından mevzuat ve güncel uygulamaların sürekli olarak takibi gerekmektedir.

Türkiye'de yaşanan döviz kuru dalgalanmasının, Karadağ'da para birimi olarak Avro kullanıldığından Karadağ'a yapılacak ihracatın karlılığını etkileyebilecek olması nedeniyle döviz riski ve maliyet yönetimi önemlidir.

Gri ekonomi, bilgi birikimi (know how) eksikliği, bazı rutin bürokratik işlemlerin ağır işlemesi, ticari konularda hukuk sisteminin yavaş işlemesi, bankacılık sistemindeki kuralların katılığı, Gümrük İdarelerindeki referans fiyat uygulaması kapsamında bazı ürünlerde kıymetlerin çok yüksek tutulması veya değerlendirmedeki farklı yöntemler nedeniyle firmaların ithal maliyetlerinde yükselişler olması ve bu durumun tarife dışı bir engel olarak ortaya çıkması da ihracatçılarımız açısından dikkat edilmesi gereken hususlardır.

7. Çimento Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Çimento sektörü özelinde ihracatın artırılması için gerek ticari ve yasal gerekse pazarlama açısından stratejik adımlar atılması gerekmektedir. Öncelikle detaylı bir fizibilite çalışması yapılması, Karadağ çimento pazarının analiz edilmesi, regülasyonların ve ithalat süreçlerinin derinlemesine incelenmesi, bu bağlamda ilgili kurum/kuruluşlarla temas kurulması gerekmektedir. Doğru pazarlama stratejileri, doğru müşteri ilişkileri, tanıtım ve marka bilinirliğinin artırılması amacıyla fuarlara katılım ve ithalatçı firmalar ile yakın ilişki kurulması önemli unsurlardandır. Yerel distribütörlerle iletişime geçmek, daha geniş bir pazara ulaşmak için uygun bir strateji olabilir. Yerel dağıtıcılar, ithalat

izinlerine ve Karadağ'daki inşaat sektörüne dair bilgiye sahip olduklarından bu kanallarla işbirliği yapmak verimli olacaktır.

Ayrıca Karadağ'daki büyük inşaat firmaları ile iletişim kurarak uzun vadeli işbirlikleri sağlamak, büyük projelerde çimento talebi yüksek olduğundan bu projeler için doğrudan tedarik sağlamaya yönelik adımlar atmak faydalı olacaktır. Karadağ'daki inşaat ve yapı malzemeleri fuarlarına katılmak, yerel firmalarla doğrudan tanışmak ve sektördeki en son gelişmeleri takip etmek önemlidir. Karadağ'a yapılan çimento ihracatında lojistik altyapısını iyileştirmek için en uygun nakliye yöntemlerini araştırmak ve lojistik partnerlerle işbirliği yapmak gereklidir.

Genel olarak ise; nüfus bakımından Karadağ tüketim potansiyeli düşük, küçük bir pazar olmasının yanı sıra alım gücü de yüksek olmayan bir ülkedir. Firmalarımızın, ürün özelinde gerçekleştirilecek pazar araştırması ve pazara giriş çalışmaları esnasında SWOT analizi yaparak güçlü-zayıf yanlar ve fırsat ve tehditleri net olarak ortaya koymalarında fayda bulunmaktadır. Karadağlılar rahatına düşkün bir halk olarak bilinmekte, ülke bu konuyu kendi turistik ürünlerinde dahi espri unsuru olarak kullanabilmektedir. Bu durum, ticarete ve ülkede yapılacak yatırımlarda da önemli bir etken olarak belirlemektedir. Ticarete risk almak istemeyen Karadağlı şirketlerin birçoğu kendi dillerinde iletişim kurarak ticari bağlantı yapmayı tercih etmektedir. Bu durum, ülkenin genellikle eski Yugoslavya coğrafyasında yer alan ve aynı dili konuşan ülkeler ile ticaret yapmasına sebep olmaktadır. Bu konu, ülkemiz firmaları açısından bir dezavantaj olmakla birlikte, Karadağca (Sırpça/Boşnakça) yapılacak ticari teklifler ülkemiz firmalarının 3. ülke firmaları önünde daha avantajlı olmalarını sağlayacaktır. Ülke küçük bir pazar olmasına ve turizm sezonundaki nüfus artışı bir yana, nüfusu ile tüketim potansiyeli düşük bir ülke olmasına karşın, ülke hemen her sektörde ve mal grubunda büyük oranda ithalata bağımlı olup, üretimin oldukça düşük seviyede olması ihracatçılarımız için önemli bir fırsat alanı ortaya çıkarmaktadır.

8. Genel Değerlendirme

Karadağ'da inşaat sektörü hızlı bir ivmeyle büyümekte olup, özellikle turizm ve kentsel gelişim alanlarında talep arttığından, bu durum çimento talebine de artış olarak yansımaktadır. Ülkenin stratejik konumu ve artan yabancı yatırımlar da sektörde potansiyel fırsatlar yaratmaktadır. Karadağ'da çimento sektörü üretim kapasitesi ve ihracat kapasitesi sınırlı, yüksek ithalat ile dışa bağımlı, iç talep artışı ile canlı bir yapıdadır. Yabancı yatırım ve inşaat projeleri sektöre büyüme fırsatları sunmakla birlikte, Pljevlja bölgesinde üretime yönelik muhtelif çalışmaların yürütülmekte olduğu bilinmektedir.

9. Yararlı Adresler

Karadağ Ticaret Odası
İnşaat ve İnşaat Malzemeleri Endüstrisi Birliği
Tel: +382 20 23 05 45
E-posta: brakcevic@pkcg.org; pkcg@pkcg.org
Web-adres: <https://komora.me/>

Karadağ Çevre Koruma Ajansı
Tel: 00382 20 446 508, 00382 20 446 517, 00382 20 446 510
E-posta: epamontenegro@gmail.com
Web-adres: www.epa.org.me

Karadağ Gümrük İdaresi
Tel: +382 20 442 000

E-posta: pr.sluzba@carina.gov.me ; kabinet.direktora@carina.gov.me
Web: <https://www.gov.me/upravacarina>

Bar Limanı
Tel: +382 30 300 400
E-posta: kabinet@lukabar.me
Web: www.lukabar.me/

Port of Adria
Tel: +382 30 301 100
E-posta: kabinet@portofadria.me
Web: <https://www.portofadria.me/>

CeJN – Karadağ Elektronik Kamu Alımları İhaleleri Sitesi
<https://cejn.gov.me/tenders>

Karadağ Standardizasyon Enstitüsü
Tel: +382 20 227 108, +382 20 227 123
E-posta: isme@t-com.me
Web-adres: <https://isme.me/en/>

Karadağ Bayındırlık Bakanlığı
E-posta: mjr@mjr.gov.me

Karadağ Ulaştırma Bakanlığı
Tel: +382 20 482 124
E-posta: kabinet@msa.gov.me
Web: <https://www.gov.me/msa>

10. Kaynakça

- Karadağ Standardizasyon Enstitüsü (https://isme.me/sr_ME/)
- Karadağ Ticaret Odası (<https://komora.me>)
- Karadağ Gümrük İdaresi (<https://www.gov.me/upravacarina>)
- Karadağ İstatistik Kurumu MONSTAT (<https://www.monstat.org/eng/>)
- Karadağ Hükümeti (<https://www.gov.me/>)